פח: המזבח מקדש פרק תשיעי זבחים

במחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים. פר״ת דתלי המי בהמי דמשום דמעיל כא לכפר על לשון הרע וכן נגעים באין על לשון הרע כדאמרינן פרק יש בערכין (ערכין דף טז.):

שבעים ושנים. לא פליג התנא [1] דאמתניתין דשבועות (דף כ.) דתנן שתים שהן ארבע דהתם מיירי בנגעים לבנים והכא מיירי בכל מיני נגעים ירקרק ואדמדם ופתוכים ורש [2] להוסיף עוד נגעי בתים ונגעי בגדים: **מכפרים** על **שפיכות דמים.** מה שמפרשים להא [3] מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלו ד׳ מיתות דין (ארבע) מיתות לא בטלו דלהכי לא נקט מ׳ שנה קודם שחרב בית המקדש שנלמה שנהרגין דבהיות שעמא אפי׳ דין ארבע מיתות לא הוה דבגדי כהונה מכפרין ולא נהירא דגבי שמעון בן שטח פריך ליה באחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז.) אף על גב דהוו בגדי כהונה [4] ומיהו הייתי יכול לקיים פירוש זה ולומר דלהכי לא נקט מ׳ שנה משום [5] דלאיכא דין מיתות דבטלו כגון ערוות ועבודת כוכבים שמכפרין עליהם מכנפים ואפוד אבל דין שפיכות דמים לא בטל דכתות שמכפרת על שפיכות דמים אין מכפרת על ההורג אלא על ישראל שערבין זה בזה דומיא דעגלה ערופה דכתיב (דברים כא) כפר לעמך ישראל ואליכוך מכפרת ולא על ההורג וכן משמע הכא דכתנת לא מכפרת אהורג דאי מכפרת מאי פריך הכא מעגלה ערופה והא עגלה ערופה לישראל מכפרה וכן משמע ס׳ יש בערכין (ערכין דף טז.) דקאמר על ז׳ דברים נגעים באים וקפתיב שפיכות דמים ולשון הרע ופריך התם ממעיל שמכפר על לשון הרע ומכתנת שמכפר על שפיכות דמים לא פריך מידי משום דלא מכפר אהורג אלא לישראל כדפרישית אבל מלשון הרע דלא [6] מלינו לשנויי הכי דמסתמא אין ליבור נגעשן על לשון הרע של זה כיון דשמע לא יבא לידי תקלה וכן פירש בקונטר׳ התם ועוד יש מפרשים דהיינו דערכין (נז״ש) דלהכי לא פריך מכתנת דהכי דמלגלא מעונש מיתה מנגעים ויסורין לא מלגלא ואם תאמר הכא משמע דכתנת מכפרת על דידיע מאן קטליה ובשבועות (דף ח.) מלריך קרא למימר שאין שעיר המשתלח [7] מכפר על דידע מאן קטליה ומאי לריך קרא פשיטא דהא כתנת מכפרת ומיהו יש לפרש דיש חילוק בין ליבור לכל ישראל דכתנת מכפרת אליבור ושעיר המשתלח [8] על כל ישראל:

הדרן עלך המזבח מקדש

הוגעו לנתר ואהל אף במים אין מכבסים ויש אומרים [א]אין מכבסין אותן כל עיקר [ב]שאין עניות במקום עשירות: ת״ר [1]מעיל בולו של תכלת היה שנאמר [2]ויעש את מעיל האפוד כליל תכלת שוליו ביצד [א] [3]מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין ועושה אותן כמין רימונים שלא פיתחו [ב] פיהן וכמין קונאות של קנסות [ג] שבראשי תינוקות [ד] [4]ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין ותולה בהן [ה] שלשים וששה בצד [ו] זה ושלשים וששה מצד זה רבי [ז] דוסא אומר משום רבי יהודה שלשים וששה היו שמונה עשרה מצד זה ושמנה עשרה מצד זה אמר רבי עינייני [ח] בר ששון במחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים [9]דתנן מראות נגעים רבי דוסא בן הרכינס אומר ל״ו עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים [10]ואמר רבי עינייני בר ששון * למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כתונת מכפרת על שפיכות דם שנאמר וישחטו [2]שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם מכנסים מכפרת [ט] על גילוי עריות שנאמר [3]ועשה להם מכנסי בד [לכסות (את) בשר ערוה] מצנפת מכפרת על גסי הרוח מנין אמר רבי חנינא יבא דבר שבגובה ויכפר על גובה אבנט מכפר על הרהור הלב היכא [1] דאיתיה חושן מכפר על הדינין שנא׳ [4]ועשית חושן משפט אפוד מכפר על עבודת כוכבים שנאמר [5]אין אפוד ותרפים מעיל מכפר על לשון הרע מנין א״ר [א] חנינא יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע וציץ מכפר על עזות פנים בציץ כתיב *והיה על מצח אהרן ובעזות פנים כתיב [7]ומצח אשה זונה היה לך איני והא״ר יהושע בן לוי שני דברים לא מצינו להן כפרה בקרבנות ומצינו לו כפרה ממקום אחר ואלו הן שפיכות דמים ולשון הרע שפיכות דמים מעגלה ערופה ולשון הרע מקטרת דתני רב חנניה מנין לקטרת שמכפרת שנאמר *ויתן את הקטרת ויכפר על העם [8]ותני דבי רבי ישמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי קשיא לשון הרע אלשון הרע קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים [ב] לא קשיא הא דידיע מאן קטליה הא דלא ידיע מאן קטליה אי דידיע מאן קטליה בר קטלא הוא במזיד ולא אתרו ביה ולשון הרע אלשון הרע נמי לא קשיא הא בצינעא הא בפרהסיא:

הדרן עלך המזבח מקדש

[1] **הוגעו למים.** כלומר אם היה גיעולן מועט ולא הזקיקן [ג] אלא למיכוס מים מכבסים אותן אף בנתר ואהל: **הוגעו לנתר ואהל.** שנתגעלו גיעול רב שהגיעו לחקק לכיוסם נתר ואהל מו לא מתקן להו כלל: **אף במים.** לאו לרבותא הוא אלא למימרא דנתר ואהל דנקט לאו לענין כיוסם נקט דהיכא דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי שרי לגמרי אלא לענין גיעול נקט ליה וה״ק נתגעלו אין מכבסין אותן כלל אם החזקן לנתר ואהל: **[2] שוליו היה מביא כו׳.** דברימונים נאמרו שנאה לנעים: **שלא נפתחו פיסם.** דרך רימונים כשמוסיין באילן אחר גמר ביסולן מתפתחין מאליהן כדרך שעושין קליפי אגוזים החילונות: **וכמין קונאות.** בוטונ״ש [ד] עשויין כמין תיק של נחשת שעושין [בסוף] בית יד הרומח שקורין מרשטיי״ל [ה] לשון (שמואל ב כא) ומשקל קינו דישבי בנוב והתיבוקות תולין אותו בראשי כובעי עגרים שעושין אותו למלחמתן שקורים הלמ״ש [ו]: **קנסות** [ז] **שבראשי תינוקות.** לשון [שמואל א יז] וקלסף דנחשת על ראשיה: **וגין.** לינגליט״ש [ח]: **שינבלים.** מה שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אלל הלמון [והוא] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון [ט] וכתוב הרמוניים דקרא לאו כתוב החלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין שני רמונים: **מגד זה.** מלפניו ומלאחריו: **מראות נגעים.** לטמא [ט] מפתוכין של לבן אדמדם ולבנים של מתקי הראש חקן ושל נגעי בתים [ונגעים]: **למה נסמכה.** נלו את אהרן זאת תורת העולה [ז] זאת תורת החטאת והאשם וזכה השלמים והדר [ח] קח את אהרן ואת הבגדים: **ויטבלו אם הכפנים.** רמז הוא לעתיד שיכפר [ב] שפיכת דמים בכתנת. טבילה היינו כפרה: **לכסות אם** [א] **בשר ערוה.** לחפות על גילוי עריות: **דאיכא דאיתיה.** שהיו מוגרין כנגד אליבי יליהן דהיינו כנגד הלב כדילפינן בפרק שני (לעיל דף יט.) מולא יחגרו ביום: **אין אפוד.** נגלה עון תרפים הא יש אפוד אין תרפים. כך שמעתי במסכת ערכין (דף טז.): **דבר שבקול.** פעמונים שבו (מכפר): [**ויכפר**] **על העם.** במחלוקת קרח שהוא לשון הרע [שנאמר] [ג] [במדבר יח] אתם המיתם וגו׳: **שבחשאי.** שהיה [ב] לבדו שם כדתנן פורסין בין [ג] האולם ולמזבח בשעת הקטרה וכל שכן מן היכל שנאמר וכל אדם לא יהיה וגו׳ בפדר יומא (דף מד.): **ידיע מאן קטליה.** כתונת מכפרת על אליבור אלא יענשו: **בר קטלא הוא.** וכל כמה דלא קטליה [ד] מיענשי דכתיב [ולאחרן] לא יכופר וגו׳ [המיבר לה]: **ומשני במזיד ולא אתרו ביה.** דלאו בר קטלא הוא הילכך ליבור מתכפרי בכתונת והוא נגעים באים עליו דכתיב

בערכין [ה] [דף טז.]: **בגינעא.** דהוה דבר שבחשאי קטרת מכפרת שהוא מעשה חשאי: **בפרהסיא.** שהוא דבר שבקול קול פעמונים מכפר עליו:

הדרן עלך המזבח מקדש

עין משפט נר מצוה

מז א מיי׳ פרק ח מהלכות כלי המקדש הלכה ה:
מח ב מיי׳ שם פ״ט הלכה ג:
מט ג״ד מיי׳ שם הלכה ד:

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֵפוֹד מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּלִיל תְּכֵלֶת:
שמות לט, כב
2. וְיַקְּדוּ אֶת כֻּתֹּנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכֻּתֹּנֶת בַּדָּם:
בראשית לז, לא
3. וְעָשִׂיתָ לָהֶם מִכְנְסֵי בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם וְעַד יְרֵכַיִם יִהְיוּ:
שמות כח, מב
4. וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפוֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:
שמות כח, טו
5. כִּי יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ וְאֵין שַׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין אֵפוֹד וּתְרָפִים:
הושע ג, ד
6. וְהָיָה עַל מִצְחַת אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנוֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
שמות כח, לח
7. וּמִמְּנוּ רְבָבוֹת וּמִלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה וּמִצְוַת אֲשֶׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאֵת הַכֹּלּוּ:
יחזקאל ג, ג
8. וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל הָעָם:
במדבר יז, יב

מוסף רש״י

אין עניות במקום עשירות. כל מעשיהם בעשיר וכדרב (חולין קמ״ו:) למה נסמכה פרשת קרבנות. כפרשת אחרי תליה נסמכה ענין המלאים לנגדי כהונה: ויטבלו את הכתנת בדם. רמז היה להם שעתידת כפרת דמים שולה ב״ר כתנת: אין אפוד ותרפים. מומן אלין אפוד הוי שון תרפים: יבא דבר שבקול. פעמוני המעיל נשמעין: ויכפר על קול. לשון הרע (ערכין ט.): על לשון הרע. כי הסיג דקרח לשון הרע הוי דכתיב (במדבר יח) אתם המיתם את עם ה׳, ופתח לשון הרע בחשאי הוא (ירושלמי יומא פ״ו): יבא דבר שבחשאי. קטורת נעשית בהיכל בחשאי, דתנינן בפרק הוציאו לי בחשבת יומא (מד.) פורסין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה: קשיא לשון הרע. דלעיל, דקתני דנגדי סדוה מכפרין: קשיא שפיכות דמים אשפיכות דמים. דקאמרינן לעיל נגדי כהונה מכפרין על אחרים, וקא חזינן הכא דעגלה ערופה מכפרת על אחרים. ועל הדורון ליבור מכפרת. דקי״ל פשוטה (מז:) אשם נתפרפה העגלה דתרי״ב נמצא הדורון מנין שביא נהרג, ת״ל ולאחרן לא יכופר וגו׳: הא דלא ידיע מאן קטליה. עגלה מכפרת: בר קטלא הוא. וכל כמה דלא מיקטל לא מיכפרי אחרינו דכתיב ולאחרן לא יכופר וגו׳:

שיטה מקובצת

כאן בפרהסיא. תניא, ותקשה לליבור אבל אינו לא מכפר ליה אלא בנגעים וכו׳ ולשון לי גלוון:

מסורת הש״ס

א) [שבת קכ: כתובות קו:] מנחות פט. [תמיד כט. לא:], ב) עיי׳ בזיר לד:, ג) נגעים פ״ח מ״ה. ד) ערכין טז. [ע״ש וכרש״ין ירושל׳ יומא פ״ז ה״ג, ה) שייך לע״א, ו) יומא מד. ערכין טז., ז) עולה, ויקרא ו ב. חטאת. שם פ׳ יח. אשם, ז א. שלמים. שם פ׳ יא., ח) שם ח ב.ע) [וע״עתי כתובות], ד״ה מיום ובסוטה ח. ד״ה מיום ובסנהדרין לז: ד״ה מיום]

גליון הש״ם

גמ׳ למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה. נפרכין דף (ו) [נמ ע״ש] מיתא למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפי קרבנות ועי׳ כרש״י סלן ותמה. ועיין בדרכות הלמ״ש פ׳ תנוה.

לעזי רש״י

בוטונ״ש. כפתורים. ארשטיי״ל ארשטיי״ל. גולה (שבנעבב חנית אי חרב. כדי שלא ישחטם כלי הזין מהרה). הלמ״ש הילמ״ש. קסדות. אינצליט״ש אישקליט״ש. זוגים (מעמונים).

שינויי נוסחאות

א) [״ל היה מביא (ש״מ): ב) פתחו (ריב״ן, וכרש״י נפתחו: ג) [״ל קולסות (ש״מ), ועי׳ רש״י. לגל הש״ס כ׳ דהוא כחילוף דעלמא: ד) [כרש״ל טופס ותולה בו: ה) [״ל בו (ש״מ): ו) מצד (ריב״ן): ז) [״ל: ר״י אומר משום ר׳ דוסא. דר׳ דוסא בן הרכינס קדיש טיהא לרי״ א. וכ״ת״מ מתק תינוק ר׳ דוסא. ומסס פ״ח מתק תינוק משום ר״י. ועי׳ יעב״ץ דשמא תרי ר׳ דוסא לו תרי ר״י הוי: ח) [״ל עניני. וכן כתתוך (יעב״ץ וכ״ה בגרסיה): ט) מכפרים (ש״מ): י) [״ל אליבא (ש״מ), וכ״נ בש״י ריב״ן בערכין טז ע״א. לגל בשאילתות אחת על היבא (הגריב״ן): יא) בערכין שם אחת אמר הקב״ה יבא: יב) כתתה״ל טופס שפיכות דמים אשפיכות דמים לא קשיא: יג) הדוקקו (ש״מ): יד) פי׳ כפרוים (ועי׳ ש״מ): טו) פי׳ בלשון שמיגב כתרב לו אחמת כדי שלא יאמנו כלי הזין מן היל (ועי׳ לעי׳ רש״י): טז) פי׳ קסדות (לעי׳ רש״י): יז) כמיר לה ע״ב אתת חוג הוא מלקו המיטן של פעמון: יח) ״ל והא הכתיב (ירשש) [ורתנו] את הפעמונים בתוך הרמונים לאו בתוך הללן קאמר כו׳ (ריב״ן): יט) לטמא. משנה היא במס׳ נגעים בפ״ק והני תנאי חשבי מתוכין של לבן כו׳ (ריב״ן): כ) שכפרת (בהגהו״ר ש״מ): כא) את נמתק (ש״מ): כב) שהיה הכהן לבדו (ש״מ): כג) [״ל טבין (הגריב״ן): כד) נלל״ל קטלי ליה. וכעי״ז נכתה״ר: כה) פ״ח דנגעים באים על לשון הרע. נלגון, וכ״נ דהא לא לא קאי אלא אשפיכות דמים (שמה״ר). (וכד׳ ולגא הוא זה כפיגוס): כו) האי תנא ב״ל (ש״מ): כז) כי נספר תר״ק חיה על דרך ל״ר: כח) אחא דאמרינן (ש״מ): כט) נגלין נגי משום דאע״ב דאיכא. ולא נהירא: ל) [״ל לא (ש״מ): לא) יתכן לחיות הפנימי (הגריב״ן): לב) [״ל הפנימי (הגריב״ן):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com